

TOLMUST JA VÄRVIDEST

Jaan Kaplinski

Jaan Kaplinski. Tolmust ja värvidest.

© Jaan Kaplinski 1967

Käesolev teos on esmakordselt ilmunud Loomingu Raamatukogus 1967. aastal.

BAHAMA 2001

www.bahamapress.org

bahama@bahamapress.org

Bahama e-raamatute eesmärk on muuta kirjandusteosed hea tahte avaldusena tasuta kättesaadavaks kõikidele soovijatele, sest loomingu väärtust ei saa mõõta rahas.

Käesolevas failis sisalduv teos on e-kirjastatud autori nõusolekul ja soovil. Igaüks võib seda faili muutmata kujul paljundada, tasuta edasi anda või levitada, säilitada ja välja trükkida.

Käesoleva faili tervikut ei tohi lõhkuda. Seda faili või selle sisu ei tohi ilma autori nõusolekuta tervikuna ega osaliselt muuta, müüa, trükkida ega elektrooniliselt avaldada või kasutada muul viisil raha saamiseks. Teost kaitsevad Eesti autoriõiguse seadus ja Berni konventsioon.

TOLMUST JA VÄRVIDEST SAAVAD UUED LIBLIKAD

aga meid pannakse mulda nagu murtud luud oma asemele
tagasi
kuskil tormis ja hämaras lakuvad lained vastsündinud saari nagu
lõvi oma kutsikaid
sõnad astuvad esimesi samme lehekülgede valges pimeduses kus
pole varje ruumi ega kaugust
kuni midagi päris uut sünnib koordinaadid virmalised mõni öö
ja langevad tähed hõbedast vasarate löögid läbi sügava une
seinad puudutavad sõrmi ja mahl sahiseb vahtrapuu põlises
südames
kord pidime ju kokku saama meie laste meie vanemate veri
punased maasikad sirutavad käed ja kurerehad on imelikult
vait
luiteid on siin nagu peaks valge liiv meeles paradiisi jõgede
vulinat üksikud sipelgad eksivad tuulde randadel löövad
nelgid lõkkele
midagi põleb möödapääsmatult öö heidab nõmmiku sooja sülle ja
lähemad tähtkujud murduvad ta juustes
mälestusviiv täis muistsete koskede kohinat merekarpe ja
mesilaste und seal tumedate müüride taga
kas algabki midagi uuesti kõik põleb sügaval sügaval kahvatavad
sõed ja kivinevad sooned
ning kui on aeg tõusta ei lase tuhk meie käsi lahti tiivasulgedel
jäätab allikate udu
kust eksib lapse naeratus kuningakotta kust võtab ristik see
neljaleheline õnn julguse kasvada siin kõrgete sammaste all
kui kaskede mustad kirjadki väsivad ja lehtede roheline lend
enne kui savi saab saviks ja verine pori valgub maasse tagasi
ei ei kellelegi kuskil pole tarvis teie ajalugu teie otsi ja algusi
rahu lihtsalt rahu millimallikatele ja tedremunadele rahu
sipelgate sahisevatele radadele rahu paradiisilinnule ja
ginkole rahu taevale rahu sulle taevasiku lend
rahu õuntele pirnidele ploomidele aprikoosidele apelsinidele
metsikutele roosidele raudteevahi hurtsiku ees Requiem
Requiem aeternam

KAS OSKAME NAERATADA

käies ja kestes ses hallis
põskedel pisararada
milleks me saame veel kallis

lepad on raagunud enne
lehti liivale pildudes
kui peeglike leiab õnne
omaenese kildudes

me tuleme muistsest merest
maa must saab valgeks me luus
need punased uimed veres
vee vaikus sõnas ja suus

kuid juuksed on hallid juba
mis taaku nad köitma pidid
ja õhtusse libiseb tuba
neid hetki, neid mõtteid pidi

kõik sõnad on sellest tiined
mis küpseb sel kaduval puul
kui aeg saab täis siis vii need
oma riiki randade tuul

see kõik mis me teadsime enne
kose kohale kaldudes
et keegi leiaks see õnne
meie kildude kildudes

EDASI AEG

liigub kui luited kaljud
laulavad koidikule sisalik
sukeldub liiva pilved
põgenevad maa
jäab taevaga üksi
nagu päris alguses

seinad murenevad kaugete tuulte ja randade eest

MEHED LAULSID VANKRITE KÕRVAL

liiv liikus kuskile mujale teel
sündisid lapsed ja enne päralejõudmist
said nad nimed maa mida
veel ei olnud sai tõeks metsad ja maa
rohelised nõlvad ja tuul kaugelt merelt
lilled mida meil polnud aega noppida aga lastele
jäid nad meelde lilled tee äärest
kus kevad oli suveks saamas
pea vallutas rohi tuleasemed tagasi
ja kitsed ei nuusutanud
varsti enam õhku sest meie
olime läinud oma teed
vankrid lagunesid ja lapsed õppisid rääkima
enne päralejõudmist vanaisad ja vanaemad
matsime tee äärde vahel oli pühapäev
kaevasime sügavad hauad panime käed kokku
vahel oli pühapäev legendikud
andsid meid metsade ulualla metsad
legendikkudele maad
oli otsata palju vaba maad
me poleks uskunudki keegi meist poleks uskunud
taga ei olnud ammu kedagi nood seal
jäid oma kõrbe oma kõndudele jagama ja valitsema
meie tulime ära
meie jälgedes kasvab kõik mis varem
meie tulime teed mis polnudki tee
maa kuhu jõudsime ei pruugi meist teada

PURJESID PURJETAB VÄLJA

võõramaa piltidelt

purjesid Jangtsel

purjesid Li jõel

päike

kuldkala ujub üle roheliste kaljude

taevas lindudega

läbi õilmete pudenemise

vaata itta valge

pilve vari on põiki

üle sillerdava vee

horisondil

aina puhkeb ja puhkeb

valgeid purjesid purjesid purjesid

VERCINGETORIX ÜTLES: Caesar, sa võid
võtta meilt maa, kus me elame,
aga maad, kus me surime, ei saa meilt võtta.

Viskasin mõõga sulle jalge ette:
nii olen mina, nii on mu rahvas.
Ma tean, mis tuleb.
Kõik, kes arvernide maal väärisid elu,
ei ela enam
ja nendega, kes jäid,
ei taha mina elada.

Tean ja näen neid juba
õppimas isandate, unustamas isade keelt;
näen neid häbenemas oma siniseid silmi,
oma vanemaid ja karedat kõnet;
näen neid roomlastena, kodanikukirjad põues.

Olgu siis, imperaator, üle su vabariigi
üks keel, üks usk ja üks rahvas.
Olgu su sõdureil, kaupmeestel ja sulidel
ohutu tasane tee
Ultima Thuleni
ja Styxini välja.

Mind pekstakse Kapitoliumil surnuks,
aga mu armastust ja viha
ei saa surmata.
Mu viha jääb alles
öökullina aastate õõnde huikama hukku
sulle ja su täitmatule linnale,
Caesar.
Karistus tõuseb kui tamm
su oma tahtmiste tõrust.

Sinu riik tuleb ja läheb.
Väljakuil kasvab nisu ja foorumil söövad kitsed.
See on minu ja mu tapetud rahva käsi,
mis rabab.
Minu käsi vandaalide mõõgaga.

Tuleb tund ja roomlase kõrkus
kõrtki painutada ei jõua sõjatee vahel.
Tuleb tund ja Rooma aplus
latsatab lõhki kui puuk idast ja põhjast ja lõunast
tulnute rusika all.

Tee siis, mis teed ja tahad.
Ma tean, mind ootavad matar ja mõõk,
sest kõik, kes väärised elu arvernide maal,
ei ela enam.

EI JÕUA Sakala nõtkub variseb Nurmekund
pea kohal söönud kaarnaid jalge all nõgist lund

Rävälä kõrgelt kantsilt silmisse kilgendab merd
liig suur ja võõras linn ja sina liig võõrast verd

ja Oandi sa oled Otepääl seisatad voogaval teel
mäel taovad vasarad kive ja kostab võõras keel

üle mere ja latvade näed all kaovad nimed ja maad
vaata Alutagust ja Vaigat kuni veel saad

üks kotka kiljatus ühe ühepäeviku lend
kui unustad laulu ja keele kas mäletad iseend

oota veel järved kaovad ja rannik kerkib veest
soolane vesi sööb silmad peast ja südame seest

soolase vee põhjas magad ülal tühiseb jää
piiramismasinaid veetakse Saarde üle su pää

ME PEAME JU VÄGA TASA KÄIMA, silmad maas. Teil
pole vaja küsida, mida me otsime. Ammu
sai maa teile ja meie riik kukkus kildudeks
suurde ja tühja maailma. Olge
õnnelikud, kui oskate. Ainult ärge
küsige meilt, mida me loodame. Kuskil
ehitavad korallid saarestikke
uppunud mägede tippudel. Ärge siis,
kui näete meid rannikul seisvat ja vaatavat
kaugele, küsige, mida me ootame. Lapsed ju
oskavad vesta laevukesi ja mõnikord
tõuseb mere poolt äike, otsekui
murduks munakoor, kust linnupoeg peab ilmale tulema. Teil
pole vaja mõelda luudele. Nad
on muld ja mullal peab väga tasa käima. Kõik
on ammu kinni makstud ja unustatud. Palju
maad sai vabaks. Unustage.
Las meie mäletame ja muld peab meeles.
Kuningas Philip. Pontiac. Tecumseh. Osceola.
Liiga kummalised nimed meelde jätta. Maa
on teie ja teie on riik. Võib-olla saate hakkama. Ärge
küsige meilt,
mida otsida, mida loota, mida oodata.
Ammu-ammu kukkus meie riik kildudeks.
Narragansett. Susquehanna. Chemehuevi. Mattole.
Liiga pikad nimed. Liiga võõrad keeled. Ärge
siis küsige meilt, mida me mäletame. Rannad
paistavad kaugemale merele. Verevas,
verises kumas. Enne meid, pärast teid
ehitavad korallid uusi saari ja maid.
Peegeldus sügaviku kohal: küsimus, millele ei vastata.
Kes teadis avastada meid ja meie maad pärast meid endid?
See pole enam süüdistus. See pole veel kohus. Miks
te siis häbenete, miks te kardate? Meie

ei lähe tunnistama. Rääkige,
mida te räägite oma lastele. Vahest kohus
usub teid. Teil pole midagi karta. Kui
vahel kirves kuuri all on vihmade aegu punane, siis
see on ainult rooste. Need,
kelle ees teil peaks häbi olema, on muld. Needki,
keda peaks häbenema, on muld.
David Williamson. Andrew Jackson. Buffalo Bill. Aga teie
võiksite veel õnnelikud olla. Ärge kartke,
meil on nagunii liiga palju mäletada. Ja mõnikord,
kui rannikul seista, on näha, kuidas äike
nokib koore katki ja tõuseb lendu. Meie
peame väga tasa käima, silmad maas, sest mõnikord
toob traktor mulla mustast põhjast pinnale
laste luid ja nooleotsi. Kuid
tunnistajaid ei ole. Surnud
on head indiaanlased. Võtke naisi.
Minge mehele. Saage lapsi. Tapke. Katsuge
õnnelikud olla. Katsuge õnnelikud olla, kui suudate.

KOHE TIMÄ KATTE kost timä tulle
murõ om targass tennu mid ulle
kuis ma tud kanna et säändsess jää

istu palgiuniku otsan
päiv om lõpnu ja lämmi om otsan
istu ja istu ja är ei lää

VESKIS VESKIKIVIDE VAHEL

kodu on kolmel pesa on kahel

vesi voolab ja veeretab vahtu
mure see jääb ja hirm ei lahtu

kergitab kotte ja sorib vilja
varsti on õhtu varsti on hilja

pervelt aknasse vaatavad pajud
kivid keerlevad sina vajud

kolust sisse teistele järgi
kõik kaob ära ja mürin jääb järgi

ÜKSAINUS MAA ON MAAILMAS

üks maa keset soolast vett
üks maa kahes uskmata silmas
maa mis polegi silmapett

üks maa on sündinud merest
silmapiiride vahele saar
see liiv on kivist ja murest
aga rõõmust on vikerkaar

kes mõõgale astus jala
peab meeles teid meri ja maa
las seni on sõna kui kala
kes lendab ja vette ei saa

las olla täna ja eile
las harguda homsed neist
üksainus tõde meile
las olla et polegi teist

maa meis ja maa maailmas
keset sügavat soolast vett
vikerkaar kahes uskmata silmas
seitsmevärvine silmapett

MEIE VARJUD ON VÄGA PIKAD

kui tuleme õhtul heinalt
ja me ise oleme lühikesed

kirikakar paneb palveks
käed kokku üle pea
naine sirbiga ronib üles nõlva
nagu tuhande aasta eest

ussaia taga
on nõmm
nõmme taga on mets

kanarbik kanarbikukarva

kuhu sa lendad mesilind
see taevas
on nii lage ja suur

kord me ju tuleme tagasi
kord meie tuleme kõik

NAMIB KALAHARI

vihm saab auruks enne kui sadada jõuab
seisad päikeses õhuke nagu vari
kuulata hinge mis sult midagi nõuab

ei mõista ta kõnet
kaameliluud hõikavad tähelepanu
kuidas tulid kõik lahkusid ainult mõned
miks mõlemal sul ja su hingel on janu

Läheks läheks aga kuhu
tühja viitab viidapost
võõraid sõnu tuleb suhu

THE HOUSE IS BURNT THE KEY IS LOST

Oled üksi keset valet
üksi iseendas
leebe tuul mis paitas palet
linna taha lendas

taevast langeb okaskroone
kuningaile pähe
mööda palavaid perroone
käid ja kurk on kähe

Kõike kokku on liiga palju
jalg peatub poolelt sammult
kilp räägib kulunud nalju
ja nool ei pääsegi ammult

Oli meri ja noorus
ja neli ilmakaart
kuni pakist koorus
musta märgiga kaart

eest ja tagant klambris
endaga liidad end
samam lohutuse kambris
otsa saab iga lend

kuidas veel teisi päästa
unistaks elav laip
kuskil all kuuriräästa
jäab vettima lendav vaip

Keegi meist pole näinud merd
surm on kalur elu on mõrd
meie oleme kalad

Seisad kesk võõrast tuba
see kutse veres ja luus
mis kõik on olnud juba
ainult valu on uus

juba tead neid sõdu ja katke
juba oled kõlkunud puus
see tõde kui köis ei katke
valu on alati uus

Ükskord õide läheb kooljas
maetu alla lävepaku
läbi päriisuve haku
noore linnu lennak nooljas

tõuseb nagu lahtilastu
vaba hingest vaba ihust
väike surnu surma pihust
tema tulekule vastu

TÜÜTUS TÜÜTUS sügistalviste
kärbeste pirin kirjanike majas ilu
ülevus tüüpilisus novaatorlus realistlikkus masin
ladumas kategooriate kaardimaja ars magna ah ei
masin ainult ja a ghost in the machine kirjanduse
ja kirjanikud te mõtlesite välja
luule draama romaani romantika nagu tõesti
võiks allikat hoida tünnis või tuult lipuriidesse
keeratult keldris kartulite kõrval elu ja elutõe
mõtlesite välja kui need mõtted
elustaksid ainsa kärbsegi riiulil kirjanike majas nagu tõesti
oleks olemas elu ja luule nagu oleks olemas
kirjanikud midagi tõelist kui trükimusta
lõhn hääbub ja tuul on siin ja on ära nagu oleks tõesti
vaja ohverdada mõni hetk mõni tund kärbeste pirinale ja olla
keegi mõne kreeka kategooria katuse all ei
mina ei saa seal käia südametunnistus
ehmub ärkvele ja koduigatsus
on Võhandu püha arusaadav sulin mustade murede taga
lähme siit ära varsti on ikkagi kevad
tule ja ole kes sa oled Tathagata kärnkonna pulmalaul
meteoori sähvatus Andromeeda taustal ole öö
ole armastus ole botaanika botaanika

LAINE ÜKS LAULULAEVA

pilvede alla loopis
läbi see elu ja vaeva
viivuks valgened hoopis

viivuks katkevad rauad
seisad kesk vulavat vett
ümber avatud hauad
randmeil platinast kett

viivuks tiibadel püsid
taevas on sulamalmist
näed oma silmi ja küsid
vaimu tagasi salmist

KUSKIL MAAILMA ÄÄREL
saavad metsad taevaga kokku
sinine sinisega
ja üle kõige
lääne punane viir

mu käed puhkavad laual
silmad vaatavad kahus oksa
tihastel on külm
maailm seisab mu ümber
vait
minu maailm kõik mis ma tean
on nii kaugel on ära

kõik on kaugel
kahus oksad tihaste hääl
kõik mis ma tean
mu sõnad mu silmad ja mõtted
kaugel kaugel kui maailma äär

ainult tuul tuleb kuskilt
teiselt poolt metsi ja maad
mõtted õõtsuvad okstel
oksad kiiguvad puul
räästad tilguvad juba
tuul käib üle kõige
kus ma olen
minu ja kõige vahel mis ma tean
minu ja mu enda vahel
on terve maailm
ja tuul
ja maailma äär

ÜKS ÕHTU HEITLIK JA PILVINE

päike käis viivu põhjast aknaorvast toas
vesi sulin tuul ja kajakakisa
sahisevalt plaadilt oh Vilsandi Vilsandi
olla nii kaua ära nii kaua nägemata
luiki ja hahkasid tuult mis pöörab kõik
läänest itta kajakad hääled suitsud puud
olla mereta õhuta rändlindudeta
ühes linnas ühes majas unustades
sõna kevad sõna lagle sõna vabadus

oh meid vaatajaid üksteise silmade hallusesse
kui leheküljed magavad surmaund tsüklon vajutab
unistajad üksteise ligi vihm vihm pese
aknad puhtaks mu kullakesel on siis
vähem tööd ilm muutub läbi uneta öö
silmad mõistavad silmi siin on lohutus homseni
kui ainult pungad ei läheks ilma meieta lahti
ja mets ei astuks kevadesse enne kui oleme kodus

SIIS NEELA VERIST SÜLGE

ja ummiklainetel kiigu
oled seotud vete külge
mis kunagi siit ei liigu

näed väsimas elavaid värve
ja hingad ja kuulad kuni
tuleb jäätama sind ja järve
jää puhas uneta uni

MIDA SAAB VASTATA NEILE

kes sinult vastust ei küsi
kõik mis sai valmis eile
täna sõrmis ei püsi

sihid mis raadasid ise
on võõrad ja tummad ja kurjad
ja ette su otsimise
taas kummuvad mägede turjad

must mets hõikas tagasi rajad
juured vaikivad jalus
asjata jälgesid ajad
olnud vihas ja valus

sest sild see vastus ei ole
vaid sildade põletamine
ladvad kõiguvad ela ja ole
pilved lähevad tõuse ja mine

ja valgus sind tabab kui piik
üks valgus murdub su silma
jah tõesti see kuningriik
ei mahu ühte maailma

Ott Rauale

EI ISEGI SÕBER. Tuttav. Mõõdudes tuttav.
Nagu see kooguga kaev seal. Nagu see rukkipõld;
mets, kus kunagi käidud, mida kunagi kuulatud. Teisel pool
järsku sõbraks saanud, järsku rohkem kui tuttavaks.
Kaev. Rukkipõld.
Mets ja ta vari tee ääres ja teel, kust rattad
veerevad üle ja mööda. Nii sa
veeresid; nii sa ei veere enam. Kodarad, kodarad,
teravad varjud lõikuvad valusasti
läbi karikakarde, läbi valevate kõrte. Veeredes
sa seisid, ratas. Kodarad,
kerged, helkivad kodarad karikakarde
kasvavais varjudes mullal kummuli maas. Seistes
sa ei seisa enam.

Ma läksin
kaevule ja hõikasin
kaevu, aga kaja oli läinud ja
kaev ei vastanud mulle. Ma läksin
metsa, aga mets oli ära ja keegi ei teadnud,
kus. Ma läksin rukkipõllu juurde, aga põld oli
valmis saanud ja teda ei olnud enam. Ma pidin tagasi
tulema, teeline, kõik jäi ütlemata ja jäigi. Kuule,
kuule ikka, kuule kuristikkude ja kõndude tagant,
üle küntud soolase maa, kuule ja ütle:
Tuli on löödud, tuhk sai tuulde;
kivi kukkus kivimaale tagasi, aga
raud on väga kaugelt, kas tema jõuab,
kas sina, raud, jõudsid sinna
oma mägede südamesse, kas sina võisid
oma maa punastesse soontesse tagasi sulada?

IHU ON SURNUD MÕTE ON MAETUD

ketiga talb on tūvve aetud

koer käib ketis ja kuuti valvab
tulijaid haugub ja minejaid salvab

lilled on lukus tüvedes reiad
otsi inimest võib-olla leiad

latern käes istud tee ääres maas
õhtu tuleb ja kõik algab taas

kõik käivad ringi kõigil on kiire
kõigil on rattad kõik teevad tiire

kirjud kassid ja kärud ja mutid
punased tsiklid ja plikad ja klutid

hiilivad välja voorivad sisse
suurteed sõidavad suremisse

vaglad mändides õõned ajus
kasvas laps ja mülkasse vajus

Toonilt sai kirju nailonist tanu
veel üks jääb siia kooljate manu

hing lendas ära ja kella ei lööda
kehasid vantsib ja sõidab mööda

naer ja näod nagu rublased rahad
plaksuta käsi ei taha või tahad

kase all seisab kaks tüdrukulaipa
ajavad juttu ja miskit ei taipa

keegi võis karjuda keegi võis tappa
suled silmad ja taganed rappa

ÜKS KUNINGAS OLI KORD MAATA

ja krooni ei olnud tal
nii elas see kuningas väike
suure sinise taeva all

nii elas see kuningas väike
ja kurvaks sai tema meel
et teistel on maad ja kroonid
ja temal ei ole veel

läks kuningas targa juurde
kust saada krooni ja maad
tark ütles mine ja oota
ja kord nad mõlemad saad

tark ütles mine ja oota
ja silitas kuninga pääd
ta silmad olid nii selged
ta sõrmed olid nii hääd

läks kuningas tagasi koju
ja jälle ootama jäi
läks koju ja istus maha
oma troonile paljapäi

ja oma maast ja kroonist
sääli istudes unistas
all suure sinise taeva
see väike kuningas

ta istus ja läksid päevad
ja nädalad ja kuud
ta silmis paistis taevas
ja pää kohal kõikusid puud

ta silmis paistis taevas
ja juustes lähenev talv
nii kuningas istus ja ootas
ja tema pää oli hall

ei saanud kuningas krooni
ja maad ei saanud ka
ta surmani troonil istus
ja troonile suri ta

sai kuningas tammekirstu
nii nagu on kuningail viis
auk murti külmanud mulda
ja sinna ta viidi siis

nüüd maa oli tema kohal
ja all ja taga ja ees
kuid temal veel maad ei olnud
ta oli ju kirstu sees

nüüd maa ja kuninga vahel
oli kõva tammepuust laud
nii külm ja kale oli
see kuninga talvine haud

ta lamas väga kaua
sääli maa sees mulla all
ja maad tal ei olnud ikka
ja krooni ei olnud tal

nii läksid päevad ja suved
ja tuuled tegid häält
ja kuningas lamas ja liha
tal kõdunes luude päält

nii liha kõdunes luudelt
ja ümbert pehkis sark
ja ühel kevadel sündis
nii nagu ütelnud tark

kui maa pääl sulas lumi
ja maa alla nõrgusid veed
muld liikus ja liigutas laudu
et enam ei kestnud need

siis lauad vajusid kokku
ja igast urbest ja praost
maa tuli kuninga juurde
ja nõnda ta pääses sest paost

nii maa tuli kuninga juurde
maa must ja jahe ja suur
ja tasa sirutas sõrmed
luude vahele elupuu juur

nii kuninga kroonisid viimaks
oma juurtega elupuud
ja suure leidmise õnnes
maaks sulasid tema luud

said kuninga kalmul kokku
maksalilled ja kikkapüks
ja meie teame et nõnda
on kuningas maaga üks

nii kuninga maaga köitis
üks surmast tugevam lõim
oh rohu rohelist naeru
oh haud kuhu jäi sinu võim

AINULT KAASA MINNA ainult kaasa minna
kuskil on alati kevad
kuskil on vihmadeaeg

ainult kaasa minna ainult kevade käekõrval minna
sinna kus eile oli kõrb mineja kes ise
oli eile mälestusi terendav kõrb
sinna kus punased ja kollased moonid malevate kaupa
tõusevad surnuist
ainult minna ja oma silmaga näha pole vaja olla ja jääda
pole vaja enne midagi lõpetada pole vaja valvata hauda
sel kollaste moonide ülestõusmise hommikul

ainult kaasa minna kaasa võtta pole midagi vaja
tagasi tulla pole vaja tagasi tulla sealt
kõrbelilled kolmandast hommikust iseenda
oma peavalu stenokardia valgete linade oma hauaplatsi juurde
ainult näha ainult olla temaga koos
moonidega kaktustega amarüllistega mesembrianthemumidega koos

las keegi kes usub oma kohust paneb linad kokku
las keegi kuulutab lehes et hauaplats on vaba
üks haige üks maetu jäi teadmata kadunuks kolmandal päeval

üleeile koorus munast äikeselind
ja kõik kuulsid liiliad amarüllised moonid kaktuste siilipead
ja mesembrianthemumid oma kivises unes
eile põles rohtla kulu kuivanud kõrred
ja täna on nad kõik siin vaja ainult tulla ja näha
ainult tulla ja vaadata püüda ta kinni ja käia ta järel
kevade järel mis käib kuskil mööda kuulatavat maad
ainult teada ta tuleb ta on kuskil siinsamas
ta on alati kuskil ta on alati igal pool

NII PILLIROOG VÕBISEB VOOS

nii voolab ja veereb kruus
jääd seisma kõrreke suus
ja oled õnnega koos

üks kõrge ja kauge tuul
saab mõtteks mändide päis
mis tumedat sina täis
on silmad viiendal kuul

see vaikus on midagi muud
kui vaikus kus seisatas hääl
see on taevaskodade pääl
need äkki elavad puud

ja üks laulurästaste öö
ja see mis sina tast saad
seob tähed ja jõed ja maad
selle metsade vaikuse vöö

seob kõigega kõik see viiv
seisad taevaskodade ees
kalad uinuvad voolavas vees
ja kaljult sõriseb liiv

SINA SINA KUU kelle sülle sa pidid pimeduse panema kui
ööd veel ei olnud
kas sa mäletad päev seisis uute lehekülgede ees ja ei
julgenud sisse tulla
märts ootas päitsis ja puhus oma rusikasse aprill tuli
merevahust välja
kõik muu on veel tuule vihin ja põlenud raamatute lend
üle lagitaeva
kas mäletad ülestõusmist kas oled unustanud elu sa ju tead
kuhu meid maeti pane kõrv vastu maad ja kuula
raudteerong kaugel ei soomusmasinad ei suruõhuvasar ei õhk
sahiseb kopsusompudesse pulss lööb
valgus toob valge liblika tagasi teispoolt Pluuto orbiiti

OI SURMA LÄTTENA PUHAST
seda maad kus me kohtume kõik
üle latvade lailab üks hõik
üks lind sündis enese tuhast

oi koitu äkki nii noore
linnu silmades muistsel mäel
üks leek seisab paremal käel
üks laul lõhub lubjast koore

VALGE RISTIKHEIN EI KÜSI KÜLL MIDAGI
kui nemad aga küsivad kelle nimel
vastan ma valge ristikheina nimel

sõduritest jäid luud ja tinast pandlad
vaik kustutas ristid mändidelt
valge valge valge ristikhein

üks raag kolm lehte isa poeg ja püha vaim
tumedad nõelad tuules lemmendav koor
punane värv oli küsimus roheline värv on vastus

PÄEV TULI HOMMIKU POOLT

ja kääpast meid välja kaevas.

Mälestus: murdunud noolt
puudutab valgus taevast.

Üks kiri punamust
on sipelgaist luude laugel
ja mõte sest lahingust
on kaugel, ääretu kaugel.

Oma nime meie ei tea
ja elu meelde ei tule;
see ainult, et terve rea
surm hõikas rünnakule.

Sõdurid, südamed soos
murti kui kannikesed.
Kaugelt kõik väike ja koos:
kodu, lapsed ja lesed.

Pime vist oli muld
silmis, huulil ja kõhus...
Kustunud hääli ja tuld,
tolmu ja liblikaid õhus.

Oh seda virgumist:
sõrmed juurtega ühte;
nüüd on lepitud vist,
nüüd vist mõeldakse ühte.

Põhjatus: põgenev lood,
hetk, mis pihust laskus,
tiivutud tuulehood,
õitsvate põldude raskus,

pähklipuu keset lund,
ämbliku sätendav heie,
kõik, mille rohelist und
magame, magame meie,

uus elu, mis tõeks sai meis,
mis liha luudelt näris, –
puusoonis ja südameis
me ärkame ükskord päris.

Sipelgad, samblas känd,
pilved, jäälinnu hõige,
veepiisad, hingede ränd
läbi kõigi ja kõige.

Meie, midagi muud,
piirid jäid teispoole piiri;
tühjusse ajuvad puud,
ruum täis lähte ja lõputa kiiri.

RÕÕM SEST KEVADEST ON
tee ääres kraavid kalmistul laulurästad
vesi konnad ja tuul
ja teeviit
lahkete pilvede all
VALGEMETSA
KIIDJÄRVE
TAEVASKOJA
must kollasel
must sinisel

aga
mets kasvab jõe ette
linn kasvab metsa ette
silmad ei näe läbi suitsude

NII IGAMEES ON ÜLEMISTE VANA
ja linn ei valmi – igamees on pettur
käid ruudult ruudule siin oled ettur
kuid pärast surma sünnid magunana

käid tasa mulla musti labürinte
siis viskab Jüri kuuma kivi vette
aeg lõpeb kuusik on täis noori vinte
üks õis on puhkend lukus ukse ette

JÄRVE KÕRBENUD KALDAL

pöörab tuul
uue lehekülje
mõte välguvalgus
kasetüvede pilvede valgus päike puudutab pimedat vett
sinised jäljed
sinises ruudustikus paber tint
valgus ja pimedus pimedal jõel
ei midagi mõeldes midagi mõtlemata
vakatab tuul ja kaste kaob
kiire on
aga palav surub õlgadele
must sisalik kännul pilgeni päikest
mustades silmades kõik on valmis
ootamata kõik lihtsalt on
see päev ei vaata kuskile ta jääb
ruum valgust lainetav aheldab kõik ühte
eluks mis pole võitlus ega saa võitlus olla
ruumi on liiga palju ja valgust küllalt
sisaliku silmade must teras
ja selle päikese teravad kiired
ristinaelutatud päev omaenese paistes
et meil oleks millele toetuda et jõuaksime
sinna tagasi kus oleme olnud jah
me oleme seal olnud see suvi on tõeline
ka siin ajas tõtus ja tüütuses
mõte siniste ruutude kütkes kinni
rabelemas taeva all tiivutult
vihiku lehed luuletus kõik nii poolik
aga keset seda ja üle selle
nii palju vabadust nii palju elu ilma ruutudeta
paratamatust mida pole olemaski ei seal
sisaliku mustis silmis ei seal
valguse valusas helgis hõbekajakate tiibadelt

IGA KULLERKUPU

igas silmas
tõuseb
mullast mullune päike ja jääb
vaikides vaatama
omaenese silmi

midagi mäletamata
hõiskavad koovitajad

Üles
juurtest latva
alt õitest üles õitesse
kerkib sinine värv
üles
kuni päris ära
sinna suurde sinisesse
päris üleval päris kõrgel
kuhu
sa voolad sinine jõgi
silmade ees
läbi silmade
Iris
Iris sibirica

Väikese linnu
mustade silmade läbi
milleks saad valgus

Tee pöörab nõmmele
surnud tuulikud seisavad
vastu pimedat
terves maailmas
on ainult punase
ristikheina lõhn
midagi muud ei ole

Kastepiisad
körtel ja ämblikuniitides

räästa all
vikati külmal teral
kilgendab koidik

Kes on kes on kunagi
sõudnud üle jõe
teine kallas on alati
teispool vett
siinpool ja sealpool
niisama kollased
tulikad põlevad tuhaks

Taevas on kaugel ei näe
mets kus lapsed korjasid marju
on niisama sinine
kes lähemale läheb läheb kaugemale
kes vaatama läheb ei näe

KEEGI EI TEA OMA NIME

keegi ei näe oma nägu
ainult üks imede ime
metsades kukub kui kägu

loodes pakatab loojak
mets avab vaigused lukud
sina saad sõnumitoojaks
aastaid ja kevadeid kukud

kaleneb korgiks ja kooreks
süda kesk lehtede sündi
killuke ainult jääb nooreks
mööda külvi ja kündi

tema veel näeb seda välja
teab meie valed ja võlad
asjadest astuvad välja
kujud värvid ja kõlad

sa tohid minna ja tulla
niitude lillelist lina
üles on hõiganud mulla
üks kes on suurem kui sina

kust on see öö ja see valu
koidikus kõlises kette
päev astus paljajalu
siis sinu silmade ette

päev üks päikeseoja
koovitajate hõik
urbades puusepa poja
sõnad korraga kõik

SINA SUVI VAESEKE härmaniitide
sillerduses kahvatud ja hallid
nurmed kartulimaad aga ei
aga ei las teras kaotab lootuse las väsib vask
jäävad tummaks kellad ja kahvatavad õunad puus
mina raiun kollasesse kivisse uued labürindid
uued metsad ja loomad uue päevalguse
pääsupojad sündima ja sirguma taevaskodade üska
pruunide tiibade välgatused Ahjale isaisade jõe
igavesest ajast igavesti

VIIDUMÄEL ÜKSI KASVAB LÕHNAV KÄORAAMAT

Gymnadenia odoratissima Gymnadenia on olemas roose mis on
nii rasked et oks ei jõua neid kanda lilli mis pole veel
õppinud kaela kandma

aga lõhnava kuslapuu nimi on Lonicera Caprifolium tuuletul
ööl on kõik nõvad lõhna täis ja on nagu oleks tähed ligemal
ja taevas tühjem nii pilgeni on nõvad täis kuslapuu lõhna
mis kasvab talu seina najal edelat vastu

kindlasti on rahu olemas kuskil siinsamas kust muidu on inimestelgi
vahel sellised silmad kust muidu on nõlval nii rohelisi allikaid
kui kivi veereb ojja on kindlasti veel midagi peale selle
rahu on olemas ja sadamaid me kanname endas kõikidest
koordinaatidest läbi

midagi on kirjutatud öösse akende taha ainult et lugeja silmad
on liiga kaugel ära ja tarkus murdub enne kui hieroglüüfid
sulavad lahti

sügavamal põhjas on mõni nägu mõni tuulekala merihobuke ja
millimallikas pimedus ükssama igal ajal ja igal pool

kirjad kustuvad uppunud madruste soontest kõik peab uuesti
algama kahes rakus peegeldub vastu kõik mis on ees

lasteaiad rahvaülikoolid kainestusmajad kultuuri- ja puhkepargid
unustus on see nüüd higi või soolane vesi kuskil on müür
mille taha ei näe võib-olla ingel leekiva mõõgaga

kes oskab seista siin ja olla vait põlevate põõsaste väraval
saab ehk millestki aru

keegi peab ju nägema et see on seesama pimedus kuhu langes
Thomas Moruse pea tumepunane aga mustas must kuhu astus
Janusz Korczak kuhu varises Mouloud Féraoun

ajaloo ja tänavata kõntsa all voolab midagi millel pole nime
midagi kauget lõkendab surnud talude akendes

igavene tuli lux aeterna maa on palav ja lubi variseb pragude
kohalt

maa on palav maa süda on kuskil siinsamas all tule ja endast
vabaks saanud osakeste virvarr tohu wa bohu

maa on pime tähed vilguvad kaevude kohal ja nahkhiirte tiibu
lehvib hääletu vee peal

SEE ON VIHMANE SUVI. Ikka
peab mõtlema, kummal pool
vikerkaart oleme meie. Aga alati,
ükskõik millal, ükskõik kui kaugelt
tunnen ära jäälinnu hääle.

Lepalehtedelt nõrgub
õhtuse saju vett
jõkke
üks ring on täis

Võrumaal, külavaheteel
enne küla jääb aeg seisma. Kanarbik
lebab suletud silmi. Kimalased
ripuvad härgheina õites. Ükski
kõrs ei liigu. Ükski pilv
ei muuda kuju. Lõokesed ja lõokeste laul
on paigal kõrgel nurmede kohal. Kuum liiv ainult
sõriseb vaikselt vankriroobastesse tagasi.

Hääletuse ja
hääle piiril võbiseb
sirtsude sirin
elada võib ka lauldes
surra võib ka vaikides

Kohin rägadikkudelt ei
ulatu siia. Jõgi
on hetkeks peatunud. Nõva
kohal võbiseb valgus, nagu ujuksid
õhus väiksed nähtamatud kalad. Mets
astub kaldale. Kõrged kuused
kukuvad häält tegemata vette, aga vesi
viskab nad tagasi üles. Jõepeeglist

põrkab kõik tagasi, puud, pilved,
lindude lennud, tuulevaikus ja
imetus meie silmades.

Keset vahtu suurt mühisemist
vaikivad kivid
joatisepeal
rohi lainetab
lainetega kaasa.

ÕÕTSUB MANDRI JA MERE VAHEL

ranna pikk ja ahtake ahel

ulatub ümber maade ringi
kõidab me teid ja seob me hingi

aheldab laineid ja linde ja laevu
palju on minejaid palju on vaevu

laulev liiv ja soolane valgus
sõrmiti koos siin ots ja algus

said selle elu endale kanda
käid mööda piiri käid mööda randa

laine ees liiv ja laine peal tähed
kust sa kord tulid sinna kord lähed

ring saab täis ja elu saab otsa
hing jääb õõtsuma ahela otsa

ajju jääb põlema päikeseteri
jalad saab maa ja sõrmed saab meri

SINA KAUGE PÄIKE

näota ja nimeta
hõbeleb valgus
kalade külgedel
järv õitsemas oma õitsemist
lind
hõikab lindu
õhtust hommikusse
ärkamata sahiseb pilliroog

Sõnad ainult sõnad
tühjad astjad tühjas ruumis
kõik muu
on üks ja seesama maailm
maailm mis
on ja jääb igavesti loomata

keegi ei ole ega
saa midagi olla mis
tähendab üksindus

Sinine liiga sinine
kõrgel kiigel randemaa kohal
võõras päike ja tuul

sipelgad
laiali lagedal liival
sügaval all kust tõusevad nelgid
muld
meie minu ei kellegi

SEISAD KESK SULETUD SEEBIMULLI

oled ja viskad kirja ja kulli

ümber on aega on natuke ruumi
pöörlevaid pilvi tiirlevaid tuumi

juuri ja tüvesid õisi ja lehti
savi ja õhku millest meid tehti

kes need hetked kõik ajaks lükkis
tõstab su lendu maailmaga tükkis

siis aga lind pillab valguse nokast
langeb su maailm vastu okast

orjavitsas ämblikuvõrgus
kaduvas piisas veel peegeldub kõrgus

SAMMAL ON KAJATULT SÜGAV ja sammaste all on mee
ja mesilaste lõhna
natuke rahu ja rõõmu pillatud laiali mööda su viimast maad
päike tuleb alla mööda vaiku mööda haavatud tüvesid
silitama su suletud silmi
pilvi ei ole ainult piiripääsukesi on üleval kõrgel ja rähn
igavikuga üksi põlenud puul
aga enne kui öövilge jõuab rääkida lõpuni oma loo
veeretab nälg rasked kivid päikese ette ja toob su tagasi
sügava pimeduse sisse kus on ulgumine ja hammaste
kiristamine
kodu on pime ainult kaev on pärani lahti vastu taevast ja
vanavanaisa istutatud tammed jäävad kuulama koerte
haukumist kaugel öös
leinapajude lehtimise aegu pidi see sündima
ja iga aasta tuleb see jälle meelde urvad panevad pehmed
kämpakesed
su õlale siis ka veel kui sa oled ära
kuidas muidu jõuakski keegi kanda seda taaka ja olla õnnelik
kevadiste tarnadega ja
metsaga koos mis on siiski veel olemas

LÄBI SEST VALEST LÄBI SEST VALUST
lajuke kevadist metsaalust

lihtsalt niisama olles ja võites
minu jänesekapsad on õites

kadunud kodu kesk ruumi ja aega
linnulauluse lehtiva laega

homse hirmust ja tunase vaevast
kõrs kerkib üles vaatama taevast

kõik mis mulla all ootas ja lamas
avab silmad ja ongi siinsamas

põrmule põrmust puhkevat lohtu
kannikesi ja kopsurohtu

savist sai ihu tuulest sai hinge
muud ei olegi tõuske ja minge

EI OLE LOHUTUST.

Kui kurvastajast saabki
kullerkupp oma osa,
nägijast nähtavani
on samm, mida keegi ei sammu.
Mis nägijas janutab näha,
ei leia hingamist
rohus ja kroonlehtedes, ei leevendust
vaevale, nõrgudes puud mööda üles, niint mööda alla.
See on teisel pool. See on teisel käel.
Peegli ees tõeluses. Varjukaetus* vaeseke
ei saa ruumi oma lamedast maailmast
ja valguse vaibudes vaibub temagi,
vaataja ära pöördudes pole teda enam.
Võlts inimese edasielamine
nimes, võlts kestmine loomingus,
võlts manamine ilmalikel matustel,
silmalummus töö, mis jääb, ja lapsed, kes
tõmbavad joont edasi, vilets ja võlts
on kõik peegelpildi loodetud pääsmine
valguse loojudes. Kunagi
jääb hõbe pimedaks ja mureneb klaas,
tõelus aga vajutab näo vastu akent.
Virvendav ruum ohakais,
sääskedes ja leevikestes ja kõiges,
väikese jumala lömmis ninake
vastu meie lamedat maailma. Jumala
kaks selget silma, aga kõik
moondub kirjaks, hieroglüüfideks meile,
ja armust antud viiv põgeneb meie
rumalas ponnistuses leida tähendust ja nime
sellele, mille peegelpildiks valgus meid nimetas.

* Vana lõuna-eesti sõna peegli tähenduses.

SISUKORD

TOLMUST JA VÄRVIDEST SAAVAD UUED LIBLIKAD	3
KAS OSKAME NAERATADA	4
EDASI AEG	5
MEHED LAULSID VANKRITE KÕRVAL	6
PURJESID PURJETAB VÄLJA	7
VERCINGETORIX ÜTLES	8
EI JÕUA	10
ME PEAME JU VÄGA TASA KÄIMA	11
KOHE TIMÄ KATTE	13
VESKIS VESKIKIVIDE VAHEL	14
ÜKSAINUS MAA ON MAAILMAS	15
MEIE VARJUD ON VÄGA PIKAD	16
NAMIB KALAHARI	17
TÜÜTUS TÜÜTUS	19
LAINE ÜKS LAULULAEVA	20
KUSKIL MAAILMA ÄÄREL	21
ÜKS ÕHTU HEITLIK JA PILVINE	22
SIIS NEELA VERIST SÜLGE	23
MIDA SAAB VASTATA NEILE	24
EI ISEGI SÕBER	25
IHU ON SURNUD MÕTE ON MAETUD	26
ÜKS KUNINGAS OLI KORD MAATA	28
AINULT KAASA MINNA	31
NII PILLIROOG VÕBISEB VOOS	32
SINA SINA KUU	33
OI SURMA LÄTTENA PUHAST	34
VALGE RISTIKHEIN EI KÜSI KÜLL MIDAGI	35
PÄEV TULI HOMMIKU POOLT	36
RÕÕM SEST KEVADEST ON	38
NII IGAMEES ON ÜLEMISTE VANA	39
JÄRVE KÕRBENUD KALDAL	40
IGA KULLERKUPU	41
KEEGI EI TEA OMA NIME	43
SINA SUVI VAESEKE	44
VIIDUMÄEL ÜKSI KASVAB LÕHNAV KÄORAAMAT	45
SEE ON VIHMANE SUVI	46
ÕÕTSub MANDRI JA MERE VAHEL	48

SINA KAUGE PÄIKE	49
SEISAD KESK SULETUD SEEBIMULLI	50
SAMMAL ON KAJATULT SÜGAV	51
LÄBI SEST VALEST LÄBI SEST VALUST	52
EI OLE LOHUTUST	53